

УДК 343.57

М.С. Бондаренко,
помічник судді
Верховного Суду України, м. Київ

ЗАОХОЧУВАЛЬНІ НОРМИ, ПЕРЕДБАЧЕНІ РОЗДІЛОМ XIII КК УКРАЇНИ

Стаття присвячена дослідженню окремих аспектів інституту звільнення від кримінальної відповідальності, розумінню особливостей заохочувальних норм, їх класифікації, різновидів спеціальних норм звільнення від кримінальної відповідальності, зокрема тих, що передбачені у розділі XIII Особливої частини Кримінального кодексу України.

Ключові слова: звільнення від кримінальної відповідальності, заохочувальні норми, спеціальні види звільнення від кримінальної відповідальності.

Статья посвящена исследованию отдельных аспектов института освобождения от уголовной ответственности, пониманию особенностей поощрительных норм, их классификации, разновидностей специальных норм освобождения от уголовной ответственности, в особенности тех, что предусмотрены в разделе XIII Особенной части Уголовного кодекса Украины.

Ключевые слова: освобождение от уголовной ответственности, поощрительные нормы, специальные виды освобождения от уголовной ответственности.

У розділі IX Загальної частини Кримінального кодексу України (далі – КК України) закріплений інститут звільнення від кримінальної відповідальності. Зазначеним інститутом охоплені спеціальні види звільнення від кримінальної відповідальності, передбачені у відповідних розділах Особливої частини цього Кодексу.

Заохочувальні норми, що утворюють аналізований інститут, загалом відповідають світовим стандартам практики боротьби зі злочинністю, узгоджені з гуманістичними тенденціями розвитку кримінального права, широко застосовуються на практиці та довели свою ефективність [1, с. 578–579].

Грунтовне дослідження заохочувальних норм (на рівні докторської дисертації) здійснено П.В. Хряпінським. У різний час цій проблемі приділяли увагу Ю.В. Баулін, А.А. Вознюк, О.О. Житний, О.Ф. Ковітіді, А.А. Музика, О.В. Наден, Т.І. Нікіфорова, Я.В. Ступник та інші вчені.

Метою статті є систематизація знань про заохочувальні норми, що містяться у розділі XIII КК України.

Заохочувальні норми належать до регулятивних норм. Як стверджується в юридичній літературі, головною їх відмінністю від охоронюваних норм є те, що регулятивними нормами не передбачаються санкції.

Заохочувальні норми становлять самостійну групу кримінально-правових норм; це правові приписи, які, з одного боку, надають право особі, що вчиняє або вчинила злочин, на соціально-схвальну, позитивну поведінку, а з іншого – породжують право чи обов'язок держави усунути або пом'якшити кримінально-правове обтяження. Заохочення як засіб вирішення кримінально-правового конфлікту здійснюється шляхом виключення, усунення або пом'якшення реального чи потенційного кримінально-правового обтяження за умов суспільно-схвальної позитивної поведінки особи [2, с. 172, 173].

У широкому розумінні заохочувальні норми визначаються, зокрема, і як різновид регулятивних норм права, що встановлюють види і заходи заохочення певних суб'єктів за здійснення ними особливо корисних для суспільства дій (наприклад, за сумлінне виконання обов'язків або досягнення результатів, що перевищують загально визнані вимоги чи показники). До цієї групи відносять нормативні приписи про нагороди, премії, пільги тощо. Заохочувальні норми покликані забезпечувати юридичними засобами впровадження матеріального і морального стимулювання суспільно корисної поведінки [3, с. 510].

За Великим тлумачним словником, слово “заохочення” вживається у двох значеннях.

1. Дія за значенням заохотити/заохочувати, що означає спонукати кого-небудь до якоїсь дії певними засобами (переконуючи в чомусь, подаючи приклад, хвалячи, нагороджуючи і т. ін.). // Викликати у кого-небудь бажання, охоту робити щось. // Сприяти кому-, чому-небудь, підтримувати прояв, розвиток чогось.

2. Те, що заохочує кого-небудь до чогось; нагорода, похвала [4, с. 409].

За загальною класифікацією всі заохочувальні норми поділяють на загальні і спеціальні, суто за їх відповідним розміщенням у Загальній та Особливій частинах КК України.

Загальні заохочувальні норми передбачають певний вид звільнення від кримінальної відповідальності за вчинений злочин відповідного ступеня тяжкості, зазвичай, невеликого та середнього ступеня.

Спеціальні заохочувальні норми передбачають обов'язок (а для загальних норм – це може бути і можливість) суду звільнити винну особу від відповідальності за конкретно вчинений злочин, і тяжкість такого злочину може бути будь-яка – і тяжкий, і особливо тяжкий.

Спеціальні заохочувальні норми, на відміну від загальних, передбачають наявність лише посткримінальної поведінки особи.

У юридичній літературі узагальнено ознаки, що притаманні спеціальним видам звільнення від кримінальної відповідальності; до них належать: спеціальні види звільнення від кримінальної відповідальності містяться лише в нормах Особливої частини КК України; передбачені для вичерпного переліку злочинів; стосуються злочинів будь-якого ступеня тяжкості, значну частину яких становлять тяжкі та особливо тяжкі злочини; підстави їх застосування завжди пов'язані з позитивною посткримінальною поведінкою особи. За наявності комплексу позитивної посткримінальної поведінки особи, встановленої у певній частині статті Особливої частини КК України, яка передбачає звільнення від кримінальної відповідальності за вчинення відповідного злочину, суд зобов'язаний звільнити особу від кримінальної відповідальності за цією нормою [5, с. 148–149].

Основне соціальне спрямування цього різновиду заохочувальних норм полягає в усуненні реальної небезпечності злочину та мінімізації суспільно небезпечних наслідків. Крім того, спеціальні види звільнення від кримінальної відповідальності, що передбачені в Особливій частині КК України, характеризуються комплексною соціально корисною поведінкою, що спрямована на активну співпрацю з правоохоронними органами і правосуддям загалом [6, с. 127–128].

Постає питання: чи є правильним вживання поняття “заохочувальні норми”? Якщо так, то в чому саме полягає “заохочення” відповідно до спеціальних видів звільнення від кримінальної відповідальності (встановлених у нормах Особливої частини КК України), що фактично є посткримінальними діями винної особи, спрямованими на взаємодію з органами досудового розслідування та суду?

До ознак різноманітних заохочувальних норм належать: а) нормативна ознака, що полягає в безпосередньому закріпленні в законі моделі суспільно небезпечної поведінки; б) формальна визначеність, що виявляється в наявності передумов (необхідні обставини, що за часом передують застосуванню заохочення), підстав

(вчинення певного соціально корисного діяння) та умов застосування кримінально-правового заохочення (правові вимоги, за виконання яких у майбутньому слід оцінювати поведінку особи за певний проміжок часу); в) державного забезпечення заходів заохочення (передбачає конкретний вид і міру мінімізації кримінально-правового обтяження шляхом виключення кримінальної відповідальності або звільнення від неї чи покарання, або пом'якшення покарання чи його відбування) [7, с. 234].

Функціональним призначенням заохочення є стимулювання бажаної для суспільства поведінки особи у сфері кримінально-правового регулювання, а саме коли такий захід: а) спонукає до остаточного припинення злочинної діяльності під гарантії непритягнення особи до кримінальної відповідальності, якщо фактично вчинене нею діяння не містить ознак складу іншого злочину (ст.ст. 17, 31 КК України); б) гарантує виключення кримінальної відповідальності в разі: необхідної, а також уявної оборони (лише за ч. 2 ст. 37 КК України); затримання особи, що вчинила злочин; крайньої необхідності; виконання наказу або розпорядження; вчинення діяння, пов'язаного з ризиком; виконання спеціального завдання з попередження чи розкриття злочинної діяльності організованої групи чи злочинної організації (ст.ст. 36–43 КК України); в) стимулює особу, котра вчинила злочин невеликої або середньої тяжкості, до позитивної посткримінальної поведінки під гарантування звільнення від кримінальної відповідальності (ст.ст. 45–49 КК України); г) пом'якшує кримінальне покарання (пп. 1, 2, 8, 9 ч. 1 ст. 66 КК України), а також враховується під час призначення більш м'якого покарання, ніж передбачено законом – коли обставини, передбачені пп. 1, 2, 8, 9 ч. 1 ст. 66 КК України, входять до сукупності пом'якшуючих обставин (ч. 1 ст. 69 КК України); д) надає шанс особі, якій призначене кримінальне покарання, враховуючи тяжкість злочину, особу винного та інші обставини справи, можливість її звільнення від відбування покарання з випробуванням; застосовується умовно-дострокове звільнення від відбування покарання до засудженого, який відбуває покарання, якщо він сумлінною поведінкою і ставленням до праці довів своє виправлення (ст.ст. 75–79, 81 КК України); е) передбачає привілейовані обставини звільнення від кримінальної відповідальності із застосуванням примусових заходів виховного характеру, звільнення від покарання з випробуванням чи із застосуванням примусових заходів виховного характеру неповнолітніх, або їх умовно-дострокове звільнення від відбування покарання (ст.ст. 97, 104, 105, 107 КК України); ж) стимулює до позитивної посткримінальної поведінки в разі дотримання умов про звільнення особи від кримінальної відповідальності, що передбачені в Особливій частині КК України [2, с. 174].

В Особливій частині КК України спеціальні види звільнення від кримінальної відповідальності зосереджені у 21 нормі; вони передбачені ч. 5 ст. 110-2, ч. 2 ст. 111, ч. 2 ст. 114, ч. 3 ст. 175, ч. 4 ст. 212, ч. 4 ст. 212-1, ч. 2 ст. 255, ч. 6 ст. 258, ч. 2 ст. 258-3, ч. 4 ст. 258-5, ч. 6 ст. 260, ч. 3 ст. 263, ч. 4 ст. 265, ч. 4 ст. 289, ч. 4 ст. 307, ч. 4 ст. 309, ч. 4 ст. 311, ч. 5 ст. 321, ч. 4 ст. 321-1, ч. 5 ст. 354, ч. 5 ст. 447.

Існують різні класифікації спеціальних видів звільнення від кримінальної відповідальності. Загальним критерієм класифікації всіх спеціальних видів звільнення від кримінальної відповідальності є родовий об'єкт, що відображений у назві розділів Особливої частини КК України (злочини проти основ національної безпеки, злочини проти громадської безпеки тощо).

Однією з підстав класифікації спеціальних видів звільнення особи від кримінальної відповідальності в Особливій частині КК України може бути спрямованість норм на вирішення прагматичних завдань протидії та запобіганню конкретним злочинам. Із цих позицій класифікація спеціальних видів звільнення від кримінальної відповідальності має такий вигляд: 1) норми, спрямовані на припинення злочину, самовикриття і викриття інших осіб, винних у його вчиненні, активне сприяння розкриттю злочину (ч. 2 ст. 111, ч. 2 ст. 114, ч. 2 ст. 255, ч. 2 ст. 258-3, ч. 6 ст. 260, ч. 4 ст. 289, ч. 4 ст. 309, ч. 5 ст. 321, ч. 5 ст. 368-3, ч. 5 ст. 368-4, ч. 5 ст. 369 КК України);

2) норми, спрямовані на виключення з обігу предметів, засобів, речовин, діяння з якими становлять підвищену суспільну небезпеку (ч. 3 ст. 263, ч. 4 ст. 307, ч. 4 ст. 311, ч. 5 ст. 321 КК України); 3) норми, спрямовані на повернення майна, здобутого злочинним шляхом, або на відшкодування завданих збитків (ч. 3 ст. 175, ч. 4 ст. 212, ч. 4 ст. 212-1, ч. 4 ст. 289 КК України) [7, с. 235].

Спеціальні види звільнення можна згрупувати за критеріями, що охоплюють лише частину цих норм. Наприклад, за умовою добровільної здачі предметів, заборонених або обмежених для цивільного обігу (наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів, прекурсорів, зброї, бойових припасів, вибухових речовин тощо), виокремлюють:

1) спеціальний вид звільнення від кримінальної відповідальності за незаконне виробництво, виготовлення, придбання, зберігання, перевезення, пересилання чи збут наркотичних засобів, психотропних речовин або їх аналогів (ч. 4 ст. 307 КК України);

2) спеціальний вид звільнення від кримінальної відповідальності за незаконне виробництво, виготовлення, придбання, зберігання, перевезення чи пересилання наркотичних засобів, психотропних речовин або їх аналогів без мети збуту (ч. 4 ст. 309 КК України);

3) спеціальний вид звільнення від кримінальної відповідальності за незаконне виробництво, виготовлення, придбання, зберігання, перевезення чи пересилання прекурсорів (ч. 4 ст. 311 КК України);

4) спеціальний вид звільнення від кримінальної відповідальності за незаконне виробництво, виготовлення, придбання, перевезення, пересилання, зберігання отруйних чи сильнодіючих речовин, що не є наркотичними або психотропними чи їх аналогами, або отруйних чи сильнодіючих лікарських засобів, а також за вчинення таких дій без спеціального на те дозволу щодо обладнання, призначеного для виробництва чи виготовлення отруйних чи сильнодіючих речовин, що не є наркотичними або психотропними чи їх аналогами, або отруйних чи сильнодіючих лікарських засобів (ч. 5 ст. 321 КК України);

5) спеціальний вид звільнення від кримінальної відповідальності за придбання, перевезення, пересилання чи зберігання з метою збуту, збут завідомо фальсифікованих лікарських засобів, їх ввезення на територію України, вивезення з території України, транзит через її територію (ч. 4 ст. 321-1 КК України);

6) спеціальний вид звільнення від кримінальної відповідальності за незаконне поводження зі зброєю, бойовими припасами або вибуховими речовинами (ч. 3 ст. 263 КК України) [8, с. 34–35].

З останньої класифікації 5 видів звільнення від кримінальної відповідальності передбачені у розділі XIII “Злочини у сфері обігу наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів або прекурсорів та інші злочини проти здоров’я населення”:

– ч. 4 ст. 307 КК України: “Особа, яка добровільно здала наркотичні засоби, психотропні речовини або їх аналоги і вказала джерело їх придбання або сприяла розкриттю злочинів, пов’язаних з їх незаконним обігом, звільняється від кримінальної відповідальності за незаконне їх виробництво, виготовлення, придбання, зберігання, перевезення, пересилання (частина перша цієї статті, частина перша статті 309 цього Кодексу)”;

– ч. 4 ст. 309 КК України: “Особа, яка добровільно звернулася до лікувального закладу і розпочала лікування від наркоманії, звільняється від кримінальної відповідальності за дії, передбачені частиною першою цієї статті”;

– ч. 4 ст. 311 КК України: “Особа, яка добровільно здала прекурсори, що призначалися для виробництва або виготовлення наркотичних засобів чи психотропних речовин, і вказала джерело їх придбання або сприяла розкриттю злочинів, пов’язаних із незаконним обігом прекурсорів, наркотичних засобів, психотропних речовин або їх аналогів, звільняється від кримінальної відповідальності за незаконне

їх виробництво, виготовлення, придбання, зберігання, перевезення, пересилання (частина перша цієї статті)”;

– ч. 5 ст. 321 КК України: “Особа, яка добровільно здала отруйні чи сильнодіючі речовини, що не є наркотичними або психотропними чи їх аналогами, або отруйні чи сильнодіючі лікарські засоби та вказала джерело їх придбання або сприяла розкриттю злочинів, пов’язаних з їх незаконним обігом, звільняється від кримінальної відповідальності за незаконне виробництво, виготовлення, придбання, перевезення, пересилання, зберігання отруйних чи сильнодіючих речовин, що не є наркотичними або психотропними чи їх аналогами, або отруйних чи сильнодіючих лікарських засобів, а також за вчинення таких дій без спеціального на те дозволу (частина перша цієї статті) щодо обладнання, призначеного для виробництва чи виготовлення отруйних чи сильнодіючих речовин, що не є наркотичними або психотропними чи їх аналогами, або отруйних чи сильнодіючих лікарських засобів”;

– ч. 4 ст. 321-1 КК України: “Особа, яка добровільно здала фальсифіковані лікарські засоби та вказала джерело їх придбання або сприяла розкриттю злочинів, пов’язаних з їх обігом, звільняється від кримінальної відповідальності за придбання, перевезення, пересилання чи зберігання з метою збуту, збут завідомо фальсифікованих лікарських засобів, їх ввезення на територію України, вивезення з території України, транзит через її територію (частина перша цієї статті, якщо такі дії не створили загрози для життя чи здоров’я людей)”.

Із аналізованих норм найпоширенішою в застосуванні є норма, передбачена ч. 4 ст. 309 КК України. Серед підстав скасування рішень судів першої або апеляційної інстанцій про звільнення від відповідальності за цією нормою – встановлення відсутності добровільного звернення до лікувального закладу, тобто небажання особи позбутися наркотичної залежності. Насправді така ситуація свідчить про намагання винуватого уникнути кримінальної відповідальності за вчинений злочин. Часто сторона обвинувачення та/або суд помилково вважають, що за цієї підстави звільнення від кримінальної відповідальності важливим є тривалість лікування винної особи, а не власне факт встановлення добровільного звернення до лікувального закладу.

Суспільно корисну поведінку, що описана в чотирьох наведених нормах (окрім поведінки, передбаченої ч. 4 ст. 309 КК України), можуть утворювати альтернативні дії особи, яка: 1) добровільно здала предмет злочину і вказала джерело його придбання або 2) сприяла розкриттю певних злочинів.

А.А. Музика під *добровільною здачею* наркотичних засобів або психотропних речовин визначає дії особи, яка мала можливість володіти ними й надалі, але з власної волі здала їх представникам влади. *Вказати джерело придбання* наркотичних засобів, психотропних речовин або їх аналогів означає, що винний повідомляє достовірні відомості про особу, яка реалізувала йому ці засоби (речовини), або де саме він придбав їх; обсяг цієї інформації має бути достатнім для встановлення джерела збуту наркотичних засобів або психотропних речовин. *Сприяння розкриттю злочинів* у сфері обігу наркотиків (психотропних речовин) полягає в сумлінному наданні винним допомоги правоохоронним органам у процесі розслідування відповідної кримінальної справи [9, с. 906–907].

Варто звернути увагу на те, що законодавець поряд зі словосполученням “сприяння розкриттю злочинів” використовує також інше словосполучення – “активне сприяння розкриттю злочину” (п. 1 ч. 1 ст. 66 КК України). Така законодавча практика є некоректною.

У процесі дослідження практики застосування заохочувальних норм ми встановили, що ч. 5 ст. 321 КК України, по суті, “не працює”. Так, за даними Єдиного реєстру судових рішень, починаючи з 2007 р., з усіх судових рішень (а їх близько 6000), постановлених у кримінальних провадженнях за ст. 321 КК України, є лише одна постанова суду першої інстанції від 24 березня 2011 р. про звільнення особи від кримінальної відповідальності. Після ознайомлення з цією постановою ми дійшли

висновку про те, що її слід визнати незаконною: винувата особа (завідувач аптеки) звільнена за вчинений злочин, передбачений ч. 2 цієї статті (порушення встановлених правил обліку отруйних лікарських засобів), тоді як за ч. 5 ст. 321 КК України особа може бути звільнена від кримінальної відповідальності за дії, передбачені лише частиною 1 цієї статті [10].

Слід також акцентувати на відсутності будь-якої системності щодо встановлення у розділі XIII Особливої частини КК України спеціальних видів звільнення від кримінальної відповідальності через незрозумілу вибірковість реалізованого підходу.

У юридичній літературі обстоюється така пропозиція. Оскільки соціально позитивним результатом (підставою заохочення) в аналізованих положеннях КК України є добровільне усунення загроз здоров'ю населення шляхом передачі певних предметів органам влади під їх контроль, має бути логічним встановлення спеціальних видів звільнення у всіх нормах розділу XIII Особливої частини КК України, які передбачають кримінальну відповідальність за незаконне володіння такими предметами [11, с. 66].

На нашу думку, такий підхід суперечить правилам юридичної техніки. Натомість, можливо, доцільно поміркувати над створенням у межах Особливої частини КК України окремої статті, в якій передбачити відповідні заохочувальні норми.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Українське кримінальне право. Загальна частина: підручник / за ред. В.О. Навроцького. Київ: Юрінком Інтер, 2013. 712 с.
2. Хряпінський П.В. Заохочувальні норми у кримінальному законодавстві України: навч. пос. Київ: Центр учбової літератури, 2008. 192 с.
3. Юридична енциклопедія: В 6 т. / Редкол.: Ю.С. Шемшученко (голова редкол.) та ін. Київ: "Укр. енцикл.", 1998. Т. 2: Д–Й. 1999. 744 с.
4. Великий тлумачний словник сучасної української мови / Уклад. і голов. ред. В.Т. Бусел. Київ; Ірпінь: ВТФ "Перун", 2009. 1736 с.
5. Нікіфорова Т.І. Юридична природа спеціальних видів звільнення від кримінальної відповідальності. Університетські наукові записки. 2014. № 1 (49). С. 144–149.
6. Хряпінський П.В. Доктрина про позитивну кримінальну відповідальність: праксіологічний аспект. Право та державне управління. 2013. № 1(10). С. 124–129.
7. Велика українська юридична енциклопедія: у 20 т. Харків: Право, 2016. Т. 17: Кримінальне право / редкол.: В.Я. Тацій (голова), В.І. Борисов (заст. голови) та ін.; Нац. акад. прав. наук України; Ін-т держави і права ім. В.М. Корецького НАН України; Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого. 2017. 1064 с.
8. Вознюк А.А. Спеціальні види звільнення від кримінальної відповідальності учасників організованих злочинних об'єднань: монографія. Київ: Нац. акад. внутр. справ, 2015. 236 с.
9. Науково-практичний коментар Кримінального кодексу України / за ред. М.І. Мельника, М.І. Хавронюка. Київ: Юридична думка, 2012. 1316 с.
10. Постанова Кременецького районного суду Тернопільської області від 24.03.2011 р. URL: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/14501029> (дата звернення: 04.03.2018).
11. Ступник Я.В. Кримінально-правове заохочення як засіб протидії злочинам проти здоров'я населення (деякі питання теорії та законотворчості). Науковий вісник Ужгородського національного університету. 2014. Серія ПРАВО. Випуск 24. Том 4. С. 63–68.

REFERENCES

1. Ukrainian Criminal Law. General part: textbook / ed. V.O. Navrotsky, K.: Yurinkom Inter, 2013. 712 p.
2. *Khrypynsky, P.*, 2008, "Incentive Norms in the Criminal Legislation of Ukraine": textbook, K.: Center of Educational Literature, 192 p.
3. Legal Encyclopedia: in 6 books / editorial board: Y.S. Shemshuchenko (head of the editorial board) and others, K.: "Ukr. Encyclopedia", 1998. Vol. 2: DJ, 1999, 744 p.
4. Great Explanatory Dictionary of Modern Ukrainian language / compiler V.T. Busel, K. ; Irpin: "Perun" ATF, 2009, 1736 p.
5. *Nikiforova, T.I.*, 2014, "Legal Nature of Special Types of Dismissal from Criminal Responsibility", University Scientific Notes 1 (49), 144–149.
6. *Khrypynsky, P.V.*, 2013, "The Doctrine of Positive Criminal Liability: Practical Aspect", Law and Public Administration 1 (10), 124–129.
7. The Great Ukrainian Law Encyclopedia: in 20 books. Kharkiv: Law, 2016. Vol. 17: Criminal Law / edit.: V.Y. Tatsiy (head), V.I. Borisov (Deputy Chairman), etc.; National Academy of Legal Sciences of Ukraine;

Institute of State and Law named after V. Korytsky of the National Academy of Sciences of Ukraine; National Legal University named after Yaroslav the Wise, 2017. 1064 p.

8. *Vozniuk, A.A.*, 2015, “Special Types of Release from Criminal Responsibility of Participants of Organized Criminal Associations”: monograph, K., 236 p.

9. Scientific and Practical Commentary of the Criminal Code of Ukraine / ed. M.I. Melnyk, M.I. Khavronyuk. K.: Legal Opinion, 2012. 1316 p.

10. Resolution of the Kremenets District Court of Ternopil Region dated March 24, 2011. URL: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/14501029> (application date: 04.03.2018).

11. *Stupnik, Y.V.*, 2014, “Criminal-Legal Promotion as a Means of Counteracting Crimes against Public Health (some questions of theory and lawmaking)”, Scientific Bulletin of Uzhgorod National University 24. Vol. 4, 63–68.

UDC 343.57

M.S. Bondarenko,
Assistant Judge of the Supreme Court

INCENTIVE STANDARDS, FORESEEN IN CHARTER XIII CC OF UKRAINE

The purpose of the paper is to systematize knowledge about incentive norms, referring to the regulatory ones, signs of these norms, etc., including the interpretation of the concept of “encouragement”.

At the same time attention is drawn to their special features and differences from the basic norms – protected, because such rules do not provide for sanctions.

Such rules for a person who committed a crime give the right to positive behavior (for the future or post-criminal), and for the state give rise to the right or obligation to release this person from the application of criminal legal encumbrances.

In connection with this, the question whether the use of the term “incentive norms” is correct has been arisen. If it is so, what exactly does it mean the “promotion” in accordance with the special types of exemption from criminal liability (established in the norms of the Special Part of the Criminal Code of Ukraine), which in fact are post-criminal acts of the perpetrator, aimed at the interaction with the bodies of pre-trial investigation and court?

Paper also focuses on the classification of incentive norms. In addition, the existing criteria for the classification of special incentive standards are considered as well. Several versions of special norms, providing voluntary delivery of items prohibited or restricted for civil circulation (narcotic drugs, psychotropic substances, their analogues, precursors, weapons, ammunition, explosives, etc.), mentioned in Part 4 of Art. 307, part 4 of Art. 309, part 4 of Art. 311, part 5 of Art. 321, part 4 Art. 321-1 and part 3 of Art. 263 of the Criminal Code of Ukraine, are stated separately.

Here is an example from the case law of the application of Part 5 of Art. 321 of the Criminal Code of Ukraine, which really “does not work”, since it has been applied only once in a long time, but in the case when it should not have been applied.

It is emphasized that there is no systematic nature of the exemptions from criminal liability in connection with the unclear selectivity of the implemented approach, as it is foreseen in Section XIII of the Special Part of the Criminal Code of Ukraine.

The denial of the existing proposals for the establishment of special types of dismissal in all the norms of the mentioned section of the Criminal Code of Ukraine, which contradicts the rules of legal technology, is also contemplated. At the same time, consideration is given to the possibility of distinguishing within the Special Part of the Criminal Code of Ukraine a separate article, which should provide for appropriate incentive rules.

Keywords: exemption from criminal liability, incentive norms, special types of exemption from criminal liability.

Отримано 07.03.2018